

mali by sme hľadať jeho štrukturálne príčiny. Aktivity, ktoré nebudú priamo zacielené na štrukturálne príčiny, síce môžu v krátkom časovom horizonte dosiahnuť pozitívne zmeny, problémy však neodstránia natrvalo, pretože ich skutočná príčina ostane neriešená. Z autorovho modelu vyplýva, že ak chceme vyriešiť environmentálne a sociálne problémy, mali by sme sa v prvom rade snažiť prekonať nerovnosť zakotvenú v nedemokratických organizáciách, inštitúciách a sieťach, ktorá predstavuje práve tú štrukturálnu príčinu najrôznejších problémov, ktorých sme dnes svedkami.

Ako už bolo naznačené na začiatku, na prvý pohľad autorova teória vyznieva mierne konšpiračne, početné prípadové štúdie doložené prácami mnohých ďalších autorov však dodávajú predkladaným argumentom na váhe. Knihe sa dá vytknúť malá pozornosť venovaná záujmom domácich politických elít v rozvojových krajinách a úlohe, ktorú tieto domáce elity hrajú v popisovaných aktivitách s negatívnymi environmentálnymi a sociálnymi dopadmi. Autor síce uznáva, že aj domáci politici majú často osobný úžitok napríklad z politik presadzo-

vaných Svetovou bankou a Medzinárodným menovým fondom, celý proces je však riadený elitami bohatých štátov a domáce elity nad ním nemajú žiadnu moc. Elity rozvojových krajín tak stavia do značne pasívneho postavenia, akoby iba plnili to, čo je od nich západnými elitami požadované, či už ide o predstaviteľov Medzinárodného menového fondu vyžadujúcich schválenie ekonomických reforiem, alebo zástupcov ťažobných firiem korumpujúcich miestnych politikov s cieľom získať povolenia k ťažbe. Úloha vlastnej agendy domácich elít, boja rôznych domácich skupín o moc či sledovania vlastného ekonomického prospechu miestnych politikov je autorom až príliš bagatelizovaná.

* * *

Z knihy *Inequality, Democracy, and the Environment* si čitateľ môže odniesť niekoľko užitočných poznatkov. Autor Liam Downey jednak ukazuje, že environmentálne a sociálne problémy majú spoločné štrukturálne príčiny a musia byť teda riešené zároveň, a tiež tvrdí, že lokálne problémy môžu mať túto štrukturálnu príčinu omnoho ďalej

od miesta svojho výskytu. Na jednej strane to môže u mnohých vyvolať pocit bezmocnosti: aký majú teda zmysel snahy zmierňovať dopady rôznych environmentálnych a sociálnych problémov, napríklad výsadbou lesov, humanitárnou pomocou či nákupom férového mobilu, pri výrobe ktorého neboli použité nerastné suroviny pochádzajúce z konfliktných regiónov? Ak platia autorove argumenty, bez vyriešenia globálnej nerovnosti zakotvenej v organizáciách, inštitúciách a sieťach budú naše snahy z dlhodobého hľadiska vyzeráť skôr ako permanentný boj s veternými mlynmi. To, samozrejme, neznamená, že neprispesujú aspoň svojou troškou k zlepšovaniu života jednotlivcov. Mali by sme však spoločne začať hľadať nástroje, ako znižovať tieto globálne nerovnosti a dosiahnuť tak dlhodobé a udržateľné zmeny.

Mgr. Eva Šerá Komlossyová,
eva.serakomlossyova@upol.cz

Katedra rozvojových a environmentálnych štúdií Prírodovedecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, Třída 17. listopadu 12, 771 46 Olomouc, Česká republika

Aktuálne možnosti analýzy, modelovania, hodnotenia a priestorovej kvantifikácie potenciálu agroekosystémových služieb

Makovníková, J., Pálka, B., Širáň, M., Kanianska, R., Kizeková, M., Jařduřová, J.: *Modelovanie a hodnotenie agroekosystémových služieb*. Banská Bystrica: Belianum, 2017, 150 s. ISBN 978-80-557-1242-0

Publikácia *Modelovanie a hodnotenie agroekosystémových služieb* je

dielom kolektívu autorov pracujúcich v inštitúciách, ktoré sa venujú výskumu pôdy (Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy), trávnych porastov a horského poľnohospodárstva (Výskumný ústav trávnych porastov a horského poľnohospodárstva) či životného prostredia (Univerzita Mateja Bela

v Banskej Bystrici). Vďaka tejto spolupráci je problematika modelovania a hodnotenia agroekosystémových služieb spracovaná komplexne a odborne.

Cieľom monografie je priblížiť odbornej a vedeckej verejnosti aktuálne možnosti analýzy, modelovania, hodnotenia a priestorovej kvantifikácie potenciálu ekosystémových služieb poľnohospodársky využívaných pôd na Slovensku s využitím multikriteriálnej agregácie environmentálnych a socioekonomických premenných.

Monografia sa delí na tri časti, každá z nich na kapitoly a podkapitoly, ktoré rozoberajú tému do hĺbky.

Prvá časť, *Súčasný stav problematiky*, je teoretickým úvodom do problematiky agroekosystémových služieb a ich oceňovania. Je rozdelená do dvoch kapitol, spracovaných prevažne v podobe písaného textu. Možno tu nájsť definície pojmov, popis funkcie jednotlivých agroekosystémových služieb, metódy oceňovania agroekosystémových služieb, ako aj objasnenie významu biodiverzity a pôdy v plnení agroekosystémových služieb. V poslednej

podkapitole, 2.8.1 *Stav poľnohospodársky využívaných pôd v Slovenskej republike*, je v tabuľkách zaznamenaná štruktúra poľnohospodárskej pôdy, výmera poľnohospodárskych pôd a zmeny v ich výmere. Stav orných pôd a trávnatých porastov evidovaných v systéme LPIS (Registri poľnohospodársky produkčných plôch) v rokoch 2004 a 2015 je tu zobrazený v podobe máp.

Druhá časť, *Potenciál agroekosystémových služieb*, sa delí do troch kapitol spracovaných v podobe tabuliek, máp a krátkeho sprievodného textu. Prvá kapitola sa zameriava na zdroje údajov a použitú metódu modelovania. V druhej kapitole je zhodnotený potenciál jednotlivých agroekosystémových služieb na úrovni štátu. V tejto kapitole sú opísané aj problémy znižujúce potenciál agroekosystémových služieb a návrhy ich riešení. Tretia kapitola sa venuje hodnoteniu potenciálu na úrovni územných jednotiek (okresov). Hodnotenie každej agroekosystémovej služby je tu zhrnuté aj v podobe výsledkov na úrovni krajov ako priemerných hodnôt potenciálu agroekosystémových služieb.

V poslednej časti s názvom *Záver* sú stručne zhrnuté výsledky výskumu prezentované v monografii. Táto časť je preložená aj do anglického jazyka.

* * *

Monografia zaujme prehľadnosťou a komplexným spracovaním danej témy. Významnou pomôckou pri orientácii v texte je zvýraznenie najdôležitejších informácií tučným písmom. Napriek odbornému spracovaniu je publikácia zrozumiteľná aj pre tých, ktorí sa s pojmom agroekosystémové služby stretli prvýkrát. Publikácia *Modelovanie a hodnotenie agroekosystémových služieb* predstavuje cenný zdroj informácií pre vedeckých pracovníkov pri zostavovaní odborných publikácií a rozširovaní vedomostí v odbore, ale aj pre študentov pri spracovávaní záverečných prác.

Mgr. Ivana Kozelová, PhD.,
ivana.kozelova@savba.sk

Ústav krajinnnej ekológie Slovenskej akadémie vied, Štefánikova 3,
P. O. Box 254, 814 99 Bratislava

Gajdoš, P., Černecká, E., Franc, V., Šestáková, A.: *Pavúky Slovenska. Slovenské názvoslovie, prehľad čeladi a súčasné poznatky*. Bratislava: Veda, vydavateľstvo SAV, 2018, 172 s. ISBN 978-80-224-1618-4

V knihe je populárno-vedeckou formou zachytený život a význam pavúkov vyskytujúcich sa na Slovensku. Zoznam druhov, komplexné slovenské názvoslovie pavúkov, ale aj ich fylogénza a ekologické nároky doplnia množstvo farebných fotografií.

Piscová, V., Hrnčiarová, T., Hreško, J., Dobrovodská, M., Izakovičová, Z., Izsoff, M., Kalivoda, H., Kanka, R., Kenderessy, P., Považan, R., Roháč, J., Slabejová, M., Slivinský, J., Špulero-

Dve krajinnnoekologické monografie z Vedy, vydavateľstva SAV, v roku 2018

vá, J., Švajda, J., Topercer, J., Vlacho-
vičová, M., Borovský, I., Hurta, V.: *Využívanie vysokohorskej krajiny a jeho dôsledky na zmenu prostredia (na príklade Tatier a Nízkyh Tatier)*. Bratislava: Veda, vydavateľstvo SAV, 2018, 250 s. ISBN 978-80-224-1585-9

Kolektív autorov v knihe prezentuje niekoľkoročný výskum z Tatier a Nízkyh Tatier. Zameril sa na negatívne vplyvy návštevnosti na turistické chodníky, mapovanie morfo-
genetických procesov vo vysokohorskej

krajine, reakciu vegetácie na zošľapovanie, vplyvy prostredia na vtáky a motýle a stanovenie ekosystémových služieb.

Na obidvoch monografiách mali zásadný podiel pracovníci Ústavu krajinnnej ekológie SAV. Bohato ilustrované knihy s odborným textom spríjemnia čítanie v obidvoch knihách. Aj takouto formou sa môžu dostať poznatky vedeckého výskum k širšej odbornej i laickej verejnosti.

Redakcia